

به نام خداوند جان و خرد

اسطوره‌شناسی

مؤلفان

آناهیتا پرتوی

اهورا ذوالنوری

تهران

انتشارات ساکو

۱۳۹۶

سرشناسه : پرتوی، آناهیتا -
 عنوان و نام پدیدآور : اسطوره‌شناسی / مولفان آناهیتا پرتوی و اهورا ذوالنوری.
 مشخصات نشر : تهران، ساکو ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری : ۱۴۹ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۶۲-۸۰-۶
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیبا
 یادداشت : کتابنامه
 موضوع : اسطوره‌شناسی
 موضوع : Mythology
 موضوع : اساطیر ایرانی
 موضوع : Mythology, Iranian
 موضوع : ادبیات و اسطوره
 موضوع : Literature and myth
 شناسه افزوده : ذوالنوری، اهورا-
 رده‌بندی کنگره : BL۳۱۲/۱۸الف۵۳۹۵
 رده‌بندی دیویی : ۲۸۸
 شماره کتابشناسی ملی : ۴۶۱۱۳۵

تلفن مرکز پخش: ۰۲۱-۶۶۵۱۲۶۹۱-۶۶۲۹۴۵۲۴

انتشارات ساکو

www.nashresaco.ir

نام کتاب : اسطوره‌شناسی
 مؤلفان : آناهیتا پرتوی و اهورا ذوالنوری
 ناشر : ساکو
 واژه‌نگار : انتشارات ساکو
 طرح جلد : انتشارات ساکو
 لیتوگرافی : طاووس رایانه
 چاپخانه : اصلانی
 سال نشر : ۱۳۹۶
 نوبت چاپ : اول
 شمارگان : ۱۰۰۰
 قیمت : ۱۲۰۰۰ تومان

ISBN: 978-600-8062-80-6

۹۷۸-۶۰۰-۸۰۶۲-۸۰-۶

شابک

«مسئولیت مطالب کتاب به عهده مؤلف و کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به انتشارات ساکو می‌باشد.»

اخطار! هر گونه کپی و تکثیر از نظر شرعی و قانونی مجاز نمی‌باشد و پیگرد قانونی دارد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۶	پیشگفتار.....
فصل ۱: تعاریف و کلیات درباره اسطوره و اهمیت اسطوره در فرهنگ	
۱۰	مقدمه.....
۱۱	آشنایی با اسطوره و تعریف آن.....
۱۱	دلایل شکل‌گیری اسطوره.....
۱۶	ویژگی‌های اسطوره.....
۱۸	فایده اسطوره‌شناسی.....
۲۰	منابع دست اول در بررسی اسطوره‌های ایران.....
۲۰	منابع هندی.....
۲۱	منابع اوستایی.....
۲۲	منابع مانوی.....
۲۲	منابع پهلوی.....
۲۳	منابع فارسی و عربی.....
۲۴	نگاره‌ها.....
۲۴	نوشته‌های مورخان غیر ایرانی.....
۲۵	خودآزمایی فصل اول.....
فصل ۲: شناخت اسطوره در ایران	
۲۸	مقدمه‌ای بر شناخت اساطیر ایران.....
۳۱	اجداد و دایی ایزدان ایران.....
۳۳	گروه اول: خدایان فرمانروا و روحانی یا اسوره‌ها (اسورها).....
۳۳	گروه دوم: خدایان ارتشدار یا دئوها (دبوها).....
۳۳	گروه سوم: خدایان مظاهر طبیعت.....
۳۴	افسانه آفرینش.....
۳۸	امشاسپندان و دیوان در یک نگاه.....
۴۳	ایزدان.....
۴۳	ایزد مهر و بررسی تطبیقی این اسطوره در تمدن‌های مختلف.....
۴۷	آناهیتا (آردوی سوره آناهیتا= آناهید).....
۵۲	سر دبیوان و دبوها.....
۵۵	زروان «خدای زمان» در ایران باستان.....
۵۸	پایان جهان در فرهنگ ایران باستان.....
۵۹	جهان پس از مرگ در ایران باستان.....
۶۰	سه هزار سال نخست.....
۶۱	سه هزار سال دوم.....

۶۱	سه هزار سال سوم
۶۲	سه هزار سال چهارم
۶۲	جشن در ایران باستان
۶۵	آتش در ایران باستان
۶۶	آتش‌های اساطیری
۶۶	آتش آذرگشنسب
۶۶	آتش آذر فرنیغ
۶۷	آتش آذر برزین مهر
۶۷	آتش‌های آیینی
۶۷	آتش وهرام
۶۸	آتش آدوران
۶۸	آتش دادگاه
۶۹	خودآزمایی فصل دوم

فصل ۳: مروری بر شاهنامه

۷۲	شاهنامه فردوسی
۷۸	شهریاران اسطوره‌ای شاهنامه
۷۸	پیشدادیان
۸۰	کیانیان
۸۲	شخصیت اسطوره‌ای رستم
۸۴	رستم و اسفندیار
۸۴	مرگ رستم
۸۵	رویین تئ
۸۵	هفت خوان
۸۶	شرحی بر هفت خوان رستم
۸۶	خوان اول: نبرد رخس با شیر
۸۷	خوان دوم: گذر از بیابان خشک
۸۷	خوان سوم: کشتن ازدها
۸۷	خوان چهارم: دیدار با زن جادوگر
۸۸	خوان پنجم: جنگ با اولاد مرزبان
۸۸	خوان ششم: جنگ با ارزنگ دیو
۸۸	خوان هفتم: جنگ با دیو سپید
۸۹	خودآزمایی فصل سوم

فصل ۴: اسطوره‌شناسی و تاریخ اسطوره‌ها در سایر تمدن‌ها

۹۲	اسطوره‌شناسی و تاریخ اسطوره‌ها در سایر تمدن‌ها
۹۲	اساطیر بین‌النهرین (سومری، بابلی، اکدی، آشوری و...)

۹۸	اساطیر مصر باستان
۹۸	آتوم
۹۹	تقنوت
۱۰۰	شو
۱۰۰	اساطیر یونان باستان
۱۰۱	زئوس
۱۰۲	هرا
۱۰۲	آفرودیت
۱۰۳	دیونیزوس
۱۰۳	مدوسا یا مدوزا
۱۰۴	اسطوره‌شناسی تطبیقی
۱۰۵	افسانه آفرینش در اسطوره‌شناسی تطبیقی
۱۰۶	جایگاه حیوانات و گیاهان در اساطیر ایران و جهان
۱۰۶	حیوانات
۱۱۰	گیاهان
۱۱۳	خودآزمایی فصل چهارم
	فصل ۵: مضامین نمایشی و ارتباط آن با اسطوره
۱۱۶	نمایش در ایران
۱۱۶	گوساتان
۱۱۷	تقالی و پرده‌خوانی
۱۱۷	تعزیه
۱۱۷	حاجی فیروز
۱۱۸	آثار هنری مرتبط با اسطوره و تمثیل در ایران
۱۱۸	شاهنامه
۱۱۸	جمشید
۱۲۱	کیومرث
۱۲۳	سیاوش
۱۲۹	سوغ سیاوش
۱۳۰	فرّ یا فرّه
۱۳۱	آثار هنری مرتبط با اسطوره و تمثیل در سایر فرهنگ‌ها
۱۳۱	گیل‌گمش
۱۳۴	ایلیاد و اُدیسه هومر
۱۳۹	ایلیاد هومر
۱۴۲	منظومه اُدیسه
۱۴۴	خودآزمایی فصل پنجم
۱۴۵	کتابنامه

پیشگفتار

اگر اسطوره را داستان و سرگذشتی «مینوی» بدانیم که معمولاً اصل و اساس آن چندان مشخص نیست و هدف از بررسی آن، پرداختن به شرح عمل، عقیده یا توجیه یک پدیده طبیعی باشد و به صورت فراسویی، دست کم بخشی از آن از سنت‌ها و روایت‌های هر فرهنگ گرفته شده باشد که با آیین‌ها و عقاید دینی پیوندی ناگسستنی دارند (آموزگار، ۱۳۹۳: ۳). بنابراین می‌توان ادعا کرد که اسطوره نشان‌دهنده فرهنگ، تمدن و نحوه تفکر مردمان یک سرزمین از ابتدای تاریخ تاکنون است و به نوعی اسطوره را می‌توان زبان گویای تاریخ دانست که از دوران‌های پیش تاریخ سر برآورده و سخنگوی بازمانده‌های گرانبهای تاریخی و فرهنگی یک تمدن است که در پیشینیان به نسل جدید رسیده است.

کتاب حاضر به منظور شناسایی و مقدماتی اسطوره و شناساندن آن به مخاطبان اصلی کتاب، یعنی دانشجویان، تهیه و تدوین شده است. از این رو سعی شده با ارجاع به تحقیقات و مکتوبات متخصصان بزرگ کشور، مطالعه و بررسی کارهای دقیق در زمینه اسطوره‌شناسی سوق داده شوند و امکان پیگیری و مطالعات تکمیلی، برای آنان فراهم شود. افزون بر این، مطالب به زبانی بسیار ساده و روان ارائه شده تا ضمن کاستن از دشواری‌های دانش اسطوره‌شناسی، دانشجویان به تحقیق بیشتر و ادامه مطالعات در زمینه اسطوره‌شناسی ترغیب شوند.

در پایان شایان ذکر است که مؤلفان هیچ ادعائی مبنی بر طرح نظریه یا داعیه‌ای در زمینه اسطوره‌شناسی ندارند و تنها هدفشان گردآوردن مطالبی مقدماتی درباره اسطوره‌شناسی بر پایه آثار مطرح این رشته بوده است.

بی‌شک بدون یاری جمعی از دوستان، تهیه این کتاب ممکن نبود. در ابتدا بر خود لازم می‌دانیم که از حمایت و مساعدت جناب آقای باقر غلامی، ریاست محترم انتشارات ساکو، تشکر و قدردانی نماییم. همچنین از مسؤولین محترم دفتر انتشارات، خانم‌ها میترا داودی‌آرا و مرجان توماج که با سعه صدر و مهربانی، ما را همراهی نمودند، سپاسگزاریم و نیز از

سرکار خانم دکتر نادیا حاجی پور که نگارش کتاب، بدون راهنمایی‌های خردمندان و ارائه نکات و نظرات علمی ایشان میسر نبود، صمیمانه سپاسگزاری می‌شود. افزون بر این، از یادآوری‌های مشفقانه سرکار خانم فیروزه شاه‌محمدی سپاسگزاریم.

آناهیتا پرتوی و اهورا ذوالنور

زمستان ۱۳۹۵

www.ketab.ir